

Länsstyrelsen
GOTLANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0340103 Kallgatburg

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000 -områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges.

Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man från i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Begreppsförklaringar Natura 2000

SPA - Område som genom regeringsbeslut klassificerats som särskilt skyddsområde i enlighet med EU:s fågeldirektiv (2009/147/EEG).

pSCI - Område som är föreslaget av regeringen, men ännu ej antaget av EU-kommissionen.

SCI - Område som, i den biogeografiska regionen eller de biogeografiska regionerna det tillhör, väsentligt bidrar till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos någon av livsmiljöerna i bilaga 1 i art- och habitatdirektivet eller någon av arterna i bilaga 2 i samma direktiv. Områden som kan bidra till att nätverket Natura 2000 blir sammanhängande och som väsentligt bidrar till bibehållandet av den biologiska mångfalden inom den biogeografiska regionen eller de biogeografiska regioner (kontinental, boreal, alpin, marin östersjön och marin atlantisk) som avses.

SAC – Område av gemenskapsintresse (SCI) som av regeringen med stöd av MB (Miljöbalken) 7 kap. 28 § förklarats som särskilt bevarandeområde.

Gynnsamt bevarandetillstånd

En arts bevarandestatus anses gynnsam när:

- populationsutvecklingen visar att arten på lång sikt kommer att förbli en del av sin livsmiljö
- dess naturliga utbredningsområde inte minskar och sannolikt inte heller kommer att minska
- tillräckligt mycket livsmiljö finns för att arten ska bibehållas på lång sikt.

En naturtyps bevarandestatus anses gynnsam när:

- dess naturliga utbredningsområde och de ytor den täcker är stabila eller ökande
- de strukturer och funktioner som krävs för att livsmiljön ska bibehållas finns kvar under överskådlig framtid
- bevarandestatusen hos dess typiska arter är gynnsam.

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0340103 Kallgatburg

Kommun: Gotland

Områdets totala areal: 115 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2018-12-01

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2018-12-20

Markägarförhållanden:

Statliga och privata.

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1997-01-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

3260 - Mindre vattendrag

6210 - Kalkgräsmarker

6410 - Fuktängar

7220 - Kalktuffkällor

7230 - Rikkärr

9010 - Taiga

9070 - Trädklädd betesmark

1014 - Smalgrynsnäcka, *Vertigo angustior*

1065 - Väddnätfjäril, *Euphydryas aurinia*

1477 - Nipsippa, *Pulsatilla patens*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt

tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

---Prioriterade bevarandevärden---

Inom Natura 2000-området Kallgatburg är de prioriterade bevarandevärdena områdets; Mindre vattendrag (3260), Kalkgräsmarker (6210), Fuktängar (6410), Kalktuffkällor (7220), Rikkärr (7230), Taiga (9010) och Trädklädd betesmark (9070).

Det är prioriterat att bevara den flora och fauna som är typisk för de ovan nämnda naturtyperna.

Det är vidare prioriterat att bevara ett värdefullt våtmarksområde samt säkerställa områdets hydrologi för ett långsiktigt bevarande av de utpekade naturtyperna och de till naturtyperna knutna arterna.

---Motivering---

Kallgatburg omfattar ett stort och fint utbildat våtmarksområde bestående av rikkärr med ett flertal källor. Området ingår tillsammans med resten av Kallgateområdet i södra Sveriges största rikkärrskomplex. Området har erhållit klass 1 i länets Våtmarksinventering (VMI) och ingår i Myrskyddsplan för Sverige där landets mest skyddsvärda våtmarker finns upptagna. Kallgatburg ingår också i Ramsarområdet Kallgate-Hejnum, ett av två Ramsarområden på Gotland. I Kallgatburg finns också en av Sveriges största förekomster av idegran.

---Prioriterade åtgärder---

Förhindra att områdets hydrologi och hydrokemi påverkas negativt av dränerande åtgärder i våtmarken, i dess närhet och i tillrinningsområdet. Behålla öppenheten i rikkärret.

Beskrivning av området

Kallgatburg är ett säregat utmarksområde som innehåller flera olika miljöer. Naturreservatet ligger på gränsen mellan två bergartsområden. I norr och väster utbreder sig de vidsträckta hållmarksområdena Filehajdar och Hejnum hållar, som båda är utbildade i hård, svårvittrad kalksten. I öster och sydost ligger det stora våtmarkskomplexet Hejnum Kallgate, där underlaget består av lättvittrad mägersten. Området är hydrologiskt en del av detta stora våtmarkskomplex, som är en av Gotlands största våtmarker.

Gränsen mellan de två bergartsområdena syns i landskapet som en sluttning eller markant brant österut ned mot det lägre liggande mägerstensområdet. På flera ställen i denna sluttning förekommer källor med tydlig kalktuffbildning, där grundvatten tränger fram ur marken och ger upphov till små bäckar. I naturreservatet Kallgatburg har det framträngande grundvattnet skapat ett vackert utbildat s.k. källkärr, Rövätar.

Våtmarken utgörs av ett stort öppet rikkärr vars västra delar utgörs av källkärr. Vegetationen är mycket rik, i Rövätar kan man hitta flertalet av de växter som är typiska för de gotländska källkärrarna som t.ex. axag, gräsull, trubbtåg, kärrlilja, majviva, tätört, fjälltätört, storsilesår och sumpnycklar. Här växer också blodtopp, en art som i Sverige förekommer bara på Gotland. Vidare finns rika förekomster av bland annat blåtåtel, knappag, ängsstarr, brudsporre, luktsporre, vildlin, kustarun, ängsvädd, ängsnycklar, sumpnycklar, hirsstarr, piggrör, gräsull och slankstarr. Vattnet i myren rinner långsamt över myrytan åt öster och söder. I södra delen av myren övergår källmyren i ett näringsrikt sumpkärr och vattnet samlas upp i en slingrande bäck. Marken är här mera näringsrik och vegetationen domineras av bäckmärke, sumpförgätmigej, kabbleka, mannagräs, kärkavle, vattenmynta, dikesveronika, kärrdunört, gråvide, krusskräppa, ältranunkel, kärrsälting, älgört, vattenmynta, revsmörblomma, humleblöster, krypven, bunkestarr och läkevänderot.

Längre österut täcks marken av tjocka lager grus med åsar och små dalar utsträckta i nord-sydlig

riktning. Öster om Rövätar löper en mäktig strandvall som har skapats av Ancylussjön, ett förstadium till den nuvarande Östersjön, för ca 8 000 år sedan. På vällen växer ett av Sveriges största bestånd av idegran. Idegranen förekommer också talrikt i den nordvästra delen av reservatet. Skogen som omger våtmarkerna är örtrik och bitvis ganska frodig. I fältskiktet märks bergslok, blodnäva, brudbröd, skogssallat, ängsvädd, blåsippa, lundskafting, lingon, getrams, skogsviol, vårbrodd, liten sandlilja, såråka, vitsippa, stenbär, praktbrunört, bergmynta, äkta johansesört, smultron, kruståtel och sibirisk björnlöka.

Stora delar av området betas med nöt. Kallgatburg är naturreservat sedan 1957.

Vad kan påverka negativt

---Igenväxning---

Igenväxning är inte ett problem i området idag, men kan snabbt bli det om betet skulle upphöra. Igenväxning är ett hot mot både områdets öppna karaktär och arter i rikkärr och fuktängar, som ofta är hävdgynnade eller hävdberoende. Ett extensivt bete är också viktigt för att gynna väddnätfjärilens värdväxt ängsvädd. Igenväxningen är också ett hot mot nipsippan som vid allt för hög igenväxningsgrad har svårigheter med frögroning.

En stor andel av områdets utpekade bevarandevärden är helt beroende av att näringsfattiga förhållande råder. Hävdgynnade arter missgynnas och konkurreras ut vid förändrade näringsförhållanden till följd av ökad kvävedeposition och andra luftburna föroreringar samt surt nedfall, vilket bidrar till förändrad artsammansättning och ökad igenväxning.

---Högt betestryck---

Medan bete är mer eller mindre nödvändigt för att hålla området öppet, är ett för högt betestryck negativt. Medan ett måttligt, extensivt bete är positivt kan ett alltför intensivt bete med tillhörande tramp skada och missgynna floran i rikkärr.

Användning av avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) bör undvikas då det är negativt för den dynglevande insektsfaunan samt kan påverka hydrokemin i våtmarken och dess ingående arter. Tillskottsutfodring av betesdjuren bör undvikas då detta ger en indirekt näringstillförsel till marken och våtmarkerna och missgynnar den konkurrenssvaga floran.

---Ingrepp och störning---

Kraftiga ingrepp och störning är ett hot mot områdets naturtyper och arter. Framförandet av fordon i terrängen kan skada våtmarkernas vegetation. Gödsling, kalkning eller insådd av för naturtypen främmande arter har en negativ inverkan på områdets biologiska värden. Alla former av produktionsinriktat skogsbruk till exempel avverkning, gallring, markberedning, dikning eller plantering utgör ett hot mot området. Avverkning i omkringliggande skogsområden ger en fragmentering och minskar kontakten mellan området och andra skogar vilket minskar det genetiska utbytet mellan populationer. Skogsbruk i omkringliggande områden utgör även ett hot i form av förändringar i områdets hydrologi. Bebyggelse och anläggning av vägar i och i anslutning till området påverkar områdets arter negativt. Naturlig störning i form av extrem torka eller nederbörd påverkar vissa arter negativt varför extra försiktighet krävs under sådana år samt under nästföljande år. Åtgärder under sådana år måste utföras med yttersta försiktighet.

---Påverkan på hydrologi och hydrokemi---

Alla typer av dränerande åtgärder (inklusive markavvattningsföretag och dämning), t.ex. täktverksamhet, dikning, körning och andra markavvattnande åtgärder påverkar hydrologi och hydrokemi, vilket kan ge konsekvenser på vegetation och torvbildning samt torvnedbrytning. Vidare kan anläggning av skogsbilvägar över eller i närheten av området påverka hydrologin

och/eller hydrokemin i området. Effekterna av dränerande åtgärder kan vara uttorkning, ökad igenväxning och erosion. Avverkning, körning, markberedning, plantering eller andra skogliga åtgärder i närliggande fastmarksskog påverkar hydrologi, lokalklimat och markstruktur och kan leda till läckage av näringsämnen, vilket kan påverka artsammansättningen i dessa normalt näringsfattiga marker. Anslutande avverkningar och närsaltsbelastning leder till försämrade bevarandestatus.

Eftersom våtmarker även påverkas av kvaliteten på tillrinningsområdet, kan hydrologiska effekter långt utanför våtmarken ha en negativ effekt på bevarandestatusen, t.ex. genom störningar i tillrinnings- och avrinningsmönstret i våtmarkerna. Rikkärr uppträder på platser i naturen där närsaltsnivåerna är naturligt låga. Hydrologiska ingrepp i våtmarker, såsom exempelvis dränerande dikningar leder ofta till att torv oxiderar vilket i sin tur medför att närsalter frigörs. En ökad närsaltsbelastning gynnar en rad arter på bekostnad av karaktärsarter och typiska arter för områdets ingående naturtyper. Vad gäller Kallgatburg är det värt att notera att Natura 2000-området utgör en del i ett större våtmarkskomplex, där störningar och hydrologiska ingrepp utanför området kan få en negativ effekt både i Kallgatburg och andra skyddade områden inom våtmarkskomplexet. Kallgatburgs rikkärr bör därför ses som en del i ett större mosaikartat våtmarkskomplex i Kallgateområdet, vars bevarandevärden är beroende av en naturlig hydrologi inom området i sin helhet.

Bevarandeåtgärder

- Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för naturvårdsinriktade ändamål som skötsel och förvaltning av det berörda området (7 kap. 28 a § miljöbalken).
- Området ligger inom Riksintresse för Naturvård.
- Området ligger inom Riksintresse för Friluftsliv.
- Området är skyddat som Naturresevat.

För att bevara de naturvärden som är knutna till området är det av stor vikt att den traditionella hävden upprätthålls i form av extensivt bete.

---Bete---

Historiskt har majoriteten av de svenska rikkärren i bebodda trakter oftast använts som slåttermarker. I delar av Götaland, däribland Gotland, låg dock en hög andel av kärren på utmarker och betades istället. Kärrslåttern i hela landet upphörde till stor del i början av 1900-talet, då även tidigare slåttade kärr istället blev betesmarker. Kallgateområdets skogs- och våtmarksmosaik har troligen använts som just betad utmark under lång tid. Kallgatburg betas idag med nöt, och ett extensivt bete i området är positivt för att förhindra igenväxning och för många av områdets arter. Betesdjurens bete och tramp hindrar i viss utsträckning föryngringen av vedväxter och har en positiv effekt på många växters förmåga att gro. Rikkärret kan dock påverkas negativt av alltför hårt betetryck. Stödutfodring liksom avmaskning i förebyggande syfte, så kallad strategisk avmaskning, bör undvikas. Avmaskningen skall skötas utanför naturbetesmarken och avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) får ej användas.

---Underhållsröjning---

Uppslag av träd och buskar som leder till förtätning och igenväxning kan vid behov röjas bort i den öppna kärnytån och i de öppna fuktängarna.

I skogen bör naturlig dynamik i stort sett få råda, men naturvårdande glänt- och plockhuggningar

kan göras för att skapa luckighet, flerskiktning och viss öppenhet. I delar av skogen som betas bör man eftersträva en karaktär av traditionell trädbetesmark (skogsbete), med flerskiktad och luckig skog med väl utvecklade bryn. Ett större uttag av yngre träd sker än hos medelåldersträd vid glänt- och plockhuggningar i trädskiktet. Gamla träd och död ved bör alltid bevaras.

Röjningen bör i första hand ske manuellt. Röjningsrester tas bort, alternativt eldas upp på plats.

---Störning---

Småskalig markstörning och fläckbränning kan utföras i vissa delar av området i syfte att öppna upp ytor och minska igenväxning samt att skapa blottade ytor lämpliga för frögroning. Under tuffa år, såsom extrem torka eller kraftig nederbörd, krävs extra försiktighet i området samt under några nästkommande år för att tillåta känsliga populationer återhämta sig och åter etablera sig i området. Detta syftar främst på väddnätfjärilen.

---Hydrologisk restaurering---

I områden där hydrologin påverkats negativt tillåts lämpliga åtgärder att utföras för att återställa en naturlig och ostörd hydrologi. Exempelvis att diken fylls igen och strandvallar som genombrutits tätas.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

3260 - Mindre vattendrag

Areal: 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 0,2 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Mindre vattendrag finns i större delar av området och rinner tvärs igenom kärren i mellersta delen av området.

Generell beskrivning av naturtypen

Små till medelstora naturliga vattendrag eller delar av vattendrag i flacka landskap samt i skogs och bergslandskap. Naturliga variationer av vattenståndet och skiftande vattendynamik, med lugna till forsande vattendragssträckor, skapar en variation av strandmiljöer och bottnar med förutsättningar för hög biologisk mångfald. Vattendragen har en vegetation med inslag av flytbladsväxter, undervattensväxter och/eller akvatiska mossor.

Naturtypen kan delas upp i två undergrupper, en "flytbladstyp" och en "mosstyp".

"Flytbladstypen" utgör hela eller delar av vattendrag i jordbrukslandskapet eller andra flacka delar av avrinningsområdet. Dessa vattendrag eller delar av vattendrag är mer eller mindre lugnt flytande, relativt öppna (solbelysta) och har ofta ett relativt näringsrikt sediment.

"Mosstypen" utgör naturliga vattendrag med förekomst av olika arter vattenmossa (t.ex. *Fontinalis*) och ann an karaktäristisk vegetation. Även dessa vattendrag kan i delar vara öppna och solbelysta, men har generellt mer strömmande vatten och steniga bottnar.

Naturtypen förekommer tillsammans med större vattendrag (3210), till vilken den ofta är ett biflöde. Vattendragets variation gällande bottensubstrat, vegetation och strandstrukturer förutsätter oreglerad vattenföring. Den naturliga vattendynamiken är därmed en förutsättning för att upprätthålla livsmiljön för naturligt förekommande arter. Strandzonen inom översvämningområdet är en naturlig del av vattenmiljön och har avgörande betydelse för

ekologin i limniska naturtyper. Fria vandringsvägar krävs i vattendraget såväl som i anslutande vattensystem (frånvaro av antropogena vandringshinder är en förutsättning för många av naturtypens arter). Naturliga omgivningar med strandskog/svämskog, våtmarker och mader behövs för att upprätthålla livsmiljöer, vattenkvalitet och en naturlig näringsomsättning.

För att tolkas som denna naturtyp bör vattendraget, i huvuddelen av sin sträckning, ej vara avsevärt påverkat av eutrofiering, försurning eller fysisk påverkan (kontinuitet, hydrologi, markanvändning i närmiljö), det vill säga statusen enligt vattenförvaltningen får inte vara dålig eller otillfredsställande. God vattenkvalitet är avgörande för många av naturtypens typiska arter. Vattensystemen är normalt näringsfattiga i de övre delarna och mer näringsrika i de nedre, men inom ramen för naturtypen förekommer dock flera olika vattenkemiska förhållanden.

Bevarandemål

Arealen av Mindre vattendrag (3260) ska vara minst 0,2 hektar.

Vattendraget har en naturlig hydrologi med naturliga vattenståndsfluktuationer och flöden, och strandzoner med naturliga sedimentations- och erosionsprocesser. Det finns en kontinuitet i närmiljön med avseende på hydrologi, luftfuktighet, substrattillgång, och en fungerande buffertzonen till omgivande åkermark och produktionsskog. Konnektiviteten är god (fria

vandringsvägar och flöden) i vattendraget och i anslutande vattensystem.

Vattenkvaliteten i området är god, och den antropogena belastningen i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier försumbar. En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva. Typiska arter och karaktärsarter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

6210 - Kalkgräsmarker

Areal: 2,2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Kalkgräsmark återfinns i områdets nordvästra del som en långsmalremsa.

Generell beskrivning

Naturtypen kalkgräsmark innefattar torra till friska, hävdpräglade gräsmarker nedanför trädgränsen ofta med ett rikligt inslag av örter, särskilt kalkkrävande sådana. Jordlagret är tunt och näringsfattigt och har skapats från kalkstensberggrund. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-20 % och naturtypen är mestadels helt öppen.

Hävdgynnade arter ska finnas. Viktiga orkidélokaler är en prioriterad undergrupp av naturtypen och hyser antingen en riklig förekomst av orkidéer, en värdefull population av minst en nationellt mindre vanlig orkidéart, eller en förekomst (oavsett storleken) av minst en orkidéart som är nationellt eller regionalt sällsynt eller mycket sällsynt.

Örtrikedomen gör kalkgräsmarkerna viktiga för många insekter, inte minst bin och fjärilar. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat. I sydöstra Sveriges sommartorra områden kan kalkmarkerna uppträda som olika typer av stäppartade torrängar med arter som ängshavre, brudbröd, backsmultron, back-klöver, flentimotej. I vissa områden kan toppjungfrulin, fältsippa och fältvädd också vara vanliga i naturtypen. På friskare kalkmarker finns arter såsom vildlin, darrgräs och rödkämpar. Mark som på grund av igenväxning, felaktig skötsel eller annan påverkan i stort sett saknar karakteristiska arter och inte går att restaurera inom en rimlig tid bör i normalfallet inte räknas som naturtyp. Detta gäller även mark som är så starkt gödningspåverkad att kvävegynnade växter helt dominerar fältskiktet.

Bevarandemål

Arealen av Kalkgräsmark (6210) ska vara minst 2,2 hektar.

Vegetationen skall vara tydligt hävdpräglad och ha en för naturtypen naturlig artsammansättning, inklusive kalkkrävande arter. Gräsmiljön skall vara öppen och generellt inte ha mer än 10 % täckningsgrad av träd och buskar. Ett visst inslag av buskar och träd förekommer och gynnar bl.a. insektsfaunan i området.

Kalkgräsmarkerna hävdas årligen genom bete med får, och en tydligt hävdpräglad markvegetation förekommer. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Betsdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

Typiska arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar. Arter som blivit klassade som invasiva och/eller negativa indikatorarter förekommer inte eller i mycket liten omfattning.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

6410 - Fuktängar

Areal: 2,8 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Fuktängar finns både i norra och södra delen av området.

Generell beskrivning

Naturtypen utgörs av våta gräsmarker på jordar med stort inslag av kalk, lera eller torv. Krontäckning av träd och buskar är låg, 0-30%, och inte av igenväxningskaraktär. I typen ingår både ohävdade och hävdade marker nedanför trädgränsen. Två undertyper finns: a) Fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll, ofta relativt artrika. Här ingår bland annat ”kalkfuktängen”. b) Fuktängar på surare jordar, ibland torvrika, med blåttåtel, tåg- och starrarter. Typen varierar beroende på hävd och hävdintensitet. För upprätthållande av gynnsam bevarandestatus bör objektets hävdhistoria vara vägledande för den fortsatta skötseln. Fuktängar med lång hävdkontinuitet och hävdgynnade naturvärden är beroende av fortsatt skötsel i form av slåtter eller bete samt röjning av igenväxningsvegetation för att naturtypen skall kunna bibehålla gynnsam bevarandestatus. För vissa varianter av naturtypen krävs återkommande översvämningar.

Bevarandemål

Arealen av Fuktäng (6410) ska vara minst 2,8 hektar.

Fuktängen hävdas årligen genom bete och en tydligt hävdpräglad markvegetation förekommer. Fuktängen har tillräcklig markfuktighet och en naturlig hydrologi, vilket kan innebära återkommande översvämningar. Miljön är öppen och har i normalfallet mindre än 30 % täckningsgrad av träd och buskar. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödning (förutom från betande djur). Betsdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocykliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva, och negativa indikatorarter förekommer inte heller eller i mycket liten omfattning. Typiska arter, karaktärsarter och hävdgynnade arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar eller trivialisering.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

7220 - Kalktuffkällor

Areal: 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 0,2 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I Kallgatburg förekommer kalktuffkällor i sluttningen i väster på flertalet ställen, samt ett fåtal i den norra delen av området.

Generell beskrivning av naturtypen

Kalktuffkällor är källor med hårt vatten där kalktuffbildning pågår. Naturtypen förekommer både i jordbruksmark, skogsmark och kan vara en del av ett större myrkomplex. Dessa källor är oftast små med en vegetation dominerad av mossor, speciellt tuffmossor (*Palustriella* spp.). I habitatet ingår både källmiljöer som är solexponerade och miljöer som är beskuggade av träd- eller buskskikt. Krontäckningen kan variera mellan 0-100%. Källmiljöerna har en särpräglad flora och fauna som varierar beroende på mineralsammansättning och krontäckningsgrad.

Bevarandemål

Arealen av Kalktuffkällor (7220) ska vara minst 0,2 hektar.

Intakta hydrologiska förhållanden råder med opåverkad hydrologi och hydrokemi i såväl källorna som tillrinningsområdet. Naturtypen präglas av ständigt utströmmande kalkrikt grundvatten och en ständigt tillförsel av kalkutfällningar samt pågående tuffbildning i källans direkta närhet och i källflöden. Kolonibildande cyanobakterier förekommer och förstärker effekten av tuffbildning. I källornas direkta närhet förekommer kalkinkrusterade typiska mossor, t.ex. tuffmossor *Palustriella* spp. Området hävdas (årligen) genom bete alternativt genom slåtter. Omfattande trampskador som missgynnar floran och faunan förekommer inte. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur).

En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva och/eller negativa indikatorarter förekommer inte eller i mycket liten omfattning. Typiska arter och karaktärarter av kärlväxter och mossor förekommer rikligt i fält- och bottenskikt.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

7230 - Rikkärr

Areal: 33,3 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 33,2 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Rikkärr finns i områdets mellersta och östra delar.

Generell beskrivning

Naturtypen utgörs av öppna eller skogklädda, mineralrika och torvbildande kärr som är minerotrofa, det vill säga får ständig tillförsel av mineralrikt vatten från omgivningen. pH-värdet i rikkärr är högre än i andra myrtyper, vanligen pH6 eller högre. Rikkärr är inte rika på näring som namnet antyder, utan på mineraler i form av höga halter av baskatjoner, främst kalcium men även järn eller magnesium. I rikkärr där pH-värdet överskrider pH7 och där kalkhalten är mycket hög klassas som extremrikkärr. Bottenskiktet är uppbyggt av så kallade brunmossor eller i vissa fall vitmossor samt bleke.

Rikkärrsvegetationen är artrik och domineras av halvgräs och örter, bl.a. orkidéer. Bottenskiktet byggs upp av så kallade brunmossor eller i vissa fall vitmossor. Bra indikatorarter för rikkärr är t.ex. späd skorpionmossa, gräsull och tagelsäv. Bra indikatorarter för extremrikkärr är t.ex. axag, kärrknipprot, tuffmossor eller en hög täckningsgrad av späd skorpionmossa.

Rikkärren är blötare än kalkfuktängar och skiljer sig från dessa genom att vara mer lågvuxna när de är obetade och genom att oftast ha djupare torv, större dominans av halvgräs samt en hög andel och mångfald av mossarter. Många av rikkärren, särskilt i södra Sverige, har traditionellt hävdats genom ängsbruk och betesdrift vilket har påverkat vegetationens sammansättning. När hävden upphört har flertalet växt igen till sumpskog. Både öppna och trädklädda rikkärr inkluderas i habitatet, vilket kan ha en krontäckning av 0-100 %.

Bevarandemål

Arealen av Rikkärr (7230) ska vara minst 33,2 hektar.

Intakta hydrologiska förhållanden råder med opåverkad hydrokemi i såväl våtmarken som tillrinningsområdet. En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva. Negativa indikatorarter förekommer inte eller i mycket liten grad. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Vid ett eventuellt återinfört bete hålls betesdjuren så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan och kan påverka hydrokemin. Typiska arter och karaktärsarter av kärlväxter och mossor förekommer i fält- och bottenskiktet.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

9010 - Taiga

Areal: 57 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 57,8 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Taiga förekommer i större delen av området längs kanterna och är den naturtyp som utgör störst areal i Kallgatburg.

Generell beskrivning

Naturtypen förekommer i boreal till boreonemoral zon på torr till blöt, och näringsfattig till näringsrik mark. Men trots variationen omfattar taigan till övervägande del skogar belägna på surare och näringsfattig mark på moräner eller glaciälviala sediment. Taiga utgör majoriteten av barrskogen i den boreala regionen och är vitt spridd över den.

Taigan betecknas normalt som urskogsartad skog, naturskog eller skog med naturskogskvaliteter. Med naturliga, gamla skogar menas skogar som har kvar en stor del av den naturliga skogens artsammansättning, åldersvariation och ekologiska funktion. Dessa skogar kan ha en viss mänsklig påverkan genom exempelvis plockhuggning och bete, men de har aldrig omfattats av kalavverkningar. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. I en taigaskog är trädskiktets krontäckningsgrad normalt 30-100% och utgörs av gran, tall, björk, asp, rönn och sälg, men även små inslag av andra inhemska trädslag kan förekomma t.ex. ek, bok och på fuktigare mark al. Naturtypen innefattar dessutom brandfält och stormfällningar, och dessa har ofta en lägre krontäckning. En taigaskogs hydrologi är inte under stark generell påverkan från markavvattning.

Taigan kan betraktas som en serie skogstyper med sinsemellan olika sammansättning och naturvärden beroende på abiotiska faktorer såsom markfuktighet och lokalklimat. En betydande del av taigan har i ett naturtillstånd påverkats av storskaliga dynamiska krafter, främst i form av brand men även översvämningar, väderfenomen och påverkan genom insekts- och svampangrepp. Ibland kan en skogstyp övergå i en annan typ genom störning eller succession, t.ex. då lövbrännor etableras efter brand i barrskog för att sedan övergår i bland- eller barrskog, eller då gran får ökad utbredning i tallmiljöer som inte brunnit på länge. Inom naturtypen västlig taiga kan nämnas flertalet undergrupper av skog, nämligen: granskog, tallskog, blandskog, triviallövskog samt kalmare och glest beskogad mark med mycket död ved efter störning (ex. brandfält) och mark i naturliga successionsstadier efter störning (t.ex. barr-, löv- eller blandbrännor).

Gotland hyser den största sammanhängande arealen av kalkbarrskog dominerad av tall. Kalkbarrskogen är rik på örter, gräs och halvgräs, örnbräken och begynnande inslag av ris är mycket vanliga där betet upphört sedan länge. Dessa skogar är ibland öppna men ofta stadda i igenväxning; enbuskar tätar och trädförnyringen har ökat efter betets frånvaro. På ön finns även taigatypskogarna hållmarkbarrskog och alvarskog.

Taigan hyser en rad hotade arter bland fåglar, mossor, lavar, svampar och evertebrater. Många av dessa arter är beroende av lång skoglig kontinuitet, gamla träd, flertalet trädarter, död ved, brandfält och förekomsten av olika skogliga successionsstadier. Torra och varma kalktallskogar har på Gotland visat sig hysa en mycket intressant fjärils- och skalbaggsfauna med många rödlistade arter. Bland rödlistade kärlväxter som ofta växer torrt på tunna jordar kan nämnas röd skogslilja, alpnycklar, tovsippa, nipsippa och alvarstånds. Mycket karaktäristiska förnasvampar är olika jordstjämor, t.ex. sträv jordstjämna samt andra speciella röksvampar som vit stjälsvamp. Bland mykorrhizasvampar som kan växa i torr tallskog

bör nämnas t.ex. svartgrön spindling, tallvaxskivling, vinriska och lilaköttig taggsvamp.

Bevarandemål

Arealen av Taiga (9010) ska vara minst 57,8 hektar.

Ett påtagligt inslag av gamla granar och tallar, grova träd samt död ved i form av torrträd, torrakor och lågor ska förekomma. Stående och liggande död ved av olika trädslag och i olika nedbrytningsstadier ska förekomma rikligt. Skogen ska vara flerskiktad. Skogen utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik och naturliga störningsprocesser, så som självföryngring och att trädindivider dör av naturliga orsaker, stormfällning, insektsangrepp, översvämningar och brand.

Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Om betesdjur förekommer, eller vid ett eventuellt återinförande av betesdjur, hålls de så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

En naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva. Typiska arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

9070 - Trädklädd betesmark

Areal: 19,7 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 19 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

De norra delarna av området samt i den centrala delen förekommer trädklädda betesmarker som en mosaik med rikkärren.

Generell beskrivning

Naturtypen trädklädd betesmark förekommer på fastmark som är torr till blöt och näringsfattig till näringsrik och inkluderar både hagmarker och skogsbeten. Träd- och buskskiktets krontäckningsgrad är 30-75% och utgörs av inhemska trädslag. Det är även andelen krontäckning som särskiljer naturtypen från annan betesmark. Naturtypen ska ha en lång hävdkontinuitet så väl som trädkontinuitet och inslag av gamla träd ska finnas. Utmärkande är en stor variation i åldern på träden och de frekventa gläntorna. Trädklädd betesmark förekommer i alpin, boreal och kontinental biogeografisk region och av den totala andelen inkluderad i Natura 2000 återfinns 70 % i Sverige.

Hagmarkerna respektive skogsbetena kan delvis betraktas som två olika undertyper av trädklädd betesmark, men gränsen mellan dem är ibland otydlig och historiskt har de haft stora likheter. Hagmarkerna är relativt öppna, trädklädda marker som har ett artrikt busk- och trädskikt, och det är inte ovanligt att de delvis har en historik med ängsbruk. Trädskiktet domineras normalt av lövträd. Skogsbetena är skogar som är tydligt påverkade av bete och där en beteskontinuitet finns. Skogsbeten förekommer i större delen av landet, är starkt varierade beroende på den skogstyp som dominerar i området och kan förekomma i både barr- och lövskog. De kan också utgöra dungar av skog i en för övrigt öppen hagmark.

Artsammansättningen i trädklädd betesmark varierar beroende på geografisk belägenhet och markens produktionsförmåga. Hagmarkerna på Gotland är antingen dominerade av lövträd, ofta ask, ek och alm, eller av en blandad sammansättning av gran, tall, en och lövträd. I den betade skogen på Gotland dominerar barrträd, då främst tall. Enbuskar och hassel utgör de mest frekventa arterna i buskskiktet på ön medan fältskiktet till stor del består av arter som är knutna till högre ljus- och värmetillgång än vad som är tillgängligt i tät skog. Trädklädd betesmark är en av de mest artrika naturtyperna inom den boreala biogeografiska regionen, det finns många hotade arter av evertebrater, kärlväxter, lavar och svampar i naturtypen och många är knutna till gamla träd och död ved.

Bevarandemål

Arealen av Trädklädd betesmark (9070) ska vara minst 19,0 hektar.

Området har en tydlig betesprägel. Småskaliga naturliga processer, som t.ex. trädförnyring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning påverkar dynamik och struktur. Trädskiktet är olikåldrat och flerskiktat. Tall utgör det dominerande trädslaget. Krontäckning varierar mellan tätare och glesare beskogad mark med gläntor och solinsläpp till markskikt och trädstammar. Gamla och/eller grova träd, torrträd, hålträd, blommande buskar av t.ex. slån (tynne) och hagtorn, samt död ved i olika nedbrytningsstadier förekommer och fyller en viktig funktion och är en förutsättning för områdets biologiska mångfald i form av epifytiska lavar, svampar och insekter. En tydligt hävdpräglad markvegetation förekommer med en för naturtypen naturlig artsammansättning med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva och/eller negativa indikatorarter.

Löpande skötsel i form av röjning av lövsly och slån förekommer om betesdjuren inte förmår att hålla igenväxningen tillbaka. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Större lågor som hindrar bete flyttas från betesmarken. Betesdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

Typiska arter, karaktärsarter och hävdgynnade arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgång.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

1014 - Smalgrynsnäcka, *Vertigo angustior*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Smalgrynsnäcka är en snäcka i familjen grynsnäckor som förekommer i ett brett spektrum av skogsmiljöer. Samtidigt är smalgrynsnäckan mycket specifik när det gäller valet av mikrohabitat. Den förekommer främst i lucker, något fuktig förna och är starkt beroende av stabila förhållanden i förmaskiktet – den klarar till exempel inte översvämningar. Under torrare perioder söker sig snäckan en bit ner i marken. På alvar och i torrängsmiljöer hittar man den i basen av tuvor under torrperioder. Smalgrynsnäckan är kalkgynnad.

Främst föredrar smalgrynsnäckan glesa askdominerade lövkärr, där den företrädesvis återfinns i halvöppna partier, men arten förekommer även i relativt torr skog. På många av skogslokalerna hittar man den i branter och blockdominerade partier. På skogsdominerade lokaler är det viktigt att det finns träd vars löv erbjuder lättillgängliga kalkkällor i form av kalciumcitrat, som t.ex. lind, ask, lönn, hassel och sälg. Arten förekommer även i kalkrika betesmarker med svagt till måttligt betetryck, men försvinner om betetrycket blir för hårt. I torr betesmark hittar man ofta den i anslutning till fuktiga sänkor, strandbrinkar och i branter. På Öland och Gotland förekommer arten vida spritt i alvarmiljö. I östra Sverige finns dessutom flera förekomster på kalkpåverkade torrängar. I kalkrika områden kan smalgrynsnäckan även finnas i strandnära miljöer, t.ex. betade havsstrandängar eller i anslutning till kustnära dynvåtmarker. En annan viktig miljö är rikkärr och kalkfuktängar.

Smalgrynsnäckan accepterar ganska täta bestånd av starr. Förekomst av enstaka högre örter som t.ex. älgört och hampflockel är inget problem, men uppstår täta bestånd av högväxta örter p.g.a. hög näringshalt brukar arten försvinna.

Spridningsförmågan hos smalgrynsnäcka kan på goda grunder antas vara starkt begränsad. Spridning kan ske över ganska stora avstånd, men av allt att döma i mycket begränsad omfattning. Avståndet för normal spridning torde ligga i storleksordning några få meter. Långdistansspridning sker förmodligen främst via större däggdjur (t.ex. rådjur) och fåglar.

Det allvarligaste hotet mot smalgrynsnäcka är utdikning, dränering och andra ingrepp som ändrar de hydrologiska förhållandena och leder till uttorkning av artens livsmiljöer. Arten kan påverkas negativt även av åtgärder utanför området om de leder till sänkt grundvattennivå eller ändrad hydrologi på lokalerna. Även igenväxning, som följd av exempelvis övergödning eller upphörd hävd som förändrar växtsamhällen, utgör ett hot mot arten. Då arten är kalkgynnad utgör försumning ett hot.

Bevarandemål

Smalgrynsnäcka (1014) ska förekomma i området. Området sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet med avseende på hydrologi samt förekomst av mikrohabitat.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

1065 - Väddnätfjäril, *Euphydryas aurinia*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Väddnätfjärilen (*Euphydryas aurinia*) är en dagfjäril som under de senaste 30 åren minskat kraftigt i hela Västeuropa. I Sverige förekommer arten numera bara på Öland och Gotland samt på ett drygt 20-tal lokaler i Närke, Västmanland, Uppland, Dalarna och Gästrikland. Även på Gotland har arten gått tillbaka kraftigt med bara en större förekomst kvar, i det stora våtmarksområdet Hejnum Kallgate. Mindre förekomster finns på ytterligare några platser, däribland i Kallgatburg som i öster gränsar till norra delen av Natura 2000-området Hejnum-Kallgate.

Väddnätfjäril förekommer i fuktiga solöppna marker med riklig förekomst av värdväxten ängsvädd, *Succisa pratensis*. Habitatet utgörs av olika kalkpåverkade biotoper som kantzoner kring vätar och öppna skogskärr, betad fuktig ängsmark, klapperstensstränder, blekvätar, kraftledningsgator och hyggesmark gärna nära bäckar och surdråg. På Gotland förekommer den främst på s.k. blekvätar som varierar kraftigt i fuktighet och lätt översvämmas. Viktigt för arten är att lokalen bör vara så öppen att värdväxten inte skuggas av omgivande träd och buskar.

Den vuxna fjärilen flyger från början av juni till början av juli, och honan lägger då sina ägg i grupper om 50-200 stycken på undersidan av ett större blad av ängsvädd. Efter det att äggen kläckts – efter tre till fyra veckor – lever larverna under den första sommaren i en gemensam spånad. De övervintrar tillsammans i en vattentät ”påse” och blir efter vintern aktiva igen redan tidigt på våren. Larverna förpuppar sig under senvåren, och puppan hängs i växtlighet någon decimeter över marken. Puppstadiet varar i två till tre veckor. Under sin utveckling har larverna mycket höga krav på obruten solexponering dagtid, men är samtidigt mycket känsliga för uttorkning. Under övervintringen är larverna beroende av kontinuerlig markfukt och är relativt okänsliga för översvämning.

En måttlig extensiv hävd med måttlig markstörning är en förutsättning för att behålla flera av artens livsmiljöer. Ängsvädden tål inte alltför hårt bete, varför röjning eller extensivt bete är att föredra. Utan hävd växer marken däremot igen och förutsättningarna för arten försvinner. Arten är mycket obenägen att sprida sig utanför sitt habitat men förflyttar sig inom sammanhållna gläntor och korridorer längs vattendrag, myrmark, skogsbilvägar och kraftledningsgator. Enstaka individer, främst nykläckta, uppsöker nya habitat och kan då flyga över skogsriddåer, dock förefaller bredare odlingsbygder eller större sjöar, större än 1 kilometer, utgöra oöverstigliga hinder. Fragmentering av artens livsmiljö utgör därmed ett hot.

Bevarandemål

Väddnätfjäril (1065) förekommer med långsiktigt livskraftiga populationer och Kallgatburg som tillsammans med angränsande Hejnum Kallgate utgör kärnområdet inom den metapopulation av väddnätfjäril som förekommer inom riksintresseområdet för naturvård Filehajdar, Hejnum hällar och Kallgatburg. Området utmärker sig genom att vara av stor betydelse för ett långsiktigt bevarande av livskraftiga populationer av arten. Vidare finns förutsättningarna för en god konnektivitet inom metapopulationen och arten uppträder i långsiktigt livskraftiga populationer inom och i delpopulationer utanför Natura 2000-området. Hejnum Kallgate utgör fortsatt ett lämpligt habitat för väddnätfjärilen i form av gynnsam hydrologi, gynnsamt lokalklimat och god förekomst av värdväxten ängsvädd. Området sköts så långt det är möjligt på ett sätt som tillgodoser väddnätfjärilens krav på livsmiljö. Inga försämringar för väddnätfjärilen som leder till minskningar av populationsstorleken sker i området. Området hävdas extensivt genom bete för att långsiktigt upprätthålla lämpliga

livsmiljöer för arten.

Bevarandetillstånd

Icke gynnsamt. Känslig för högt betetryck.

1477 - Nipsippa, *Pulsatilla patens*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Nipsippa är en flerårig, 10–20 cm hög ört som blommar i slutet av april - början av maj med stora blåviolettera blommor med talrika gula ståndare. Liksom andra sippor har nipsippan dels s.k. högblad eller svepeblad, som sitter på blomstjälken en bit under blomman, dels örtblad som växer upp från marken. Nipsippans örtblad är långskaftade och spetsigt handflikiga, och kommer fram förrän mot slutet av blomningen. Förökningen sker genom fröna som vindsprids med en smal fjäderpensel. Fröna har kort grobarhetstid och är beroende av bara markfläckar för groningen. De enskilda plantorna uppges kunna bli gamla.

Nipsippan är egentligen en stäppväxt, vars huvudutbredning sträcker sig från Centralasien till Osteuropa. Nipsippan i Sverige tillhör underarten *Pulsatilla patens* supsp. *patens*, som förekommer i östra och centrala Europa med västgräns i östra Tyskland. I Sverige förekommer arten dels på ett fåtal platser i Ångermanland, dels på några tiotal lokaler på norra och mellersta Gotland. På Gotland växer nipsippan på hållmarker med ett tunt täcke av grus eller sand, samt i torr tallskog. Det ungefärliga antalet plantor i Sverige är ca 400 000 varav närmare 380 000 växer inom Filehajdar/Hejnum hållar (Nordens största population av nipsippa). Vid en kompletterande inventering 2015 hittades flest nipsippor på platser med omfattande markstörning – i vägkanter och i anslutning till spår från tidigare kalkbrytning. I inventeringen hittades inga nipsippor inne i betade hagar, vilket kan tyda på att betestrycket är för hårt. I Kallgatburg förekommer nipsippa i det nordvästra hörnet av området, i anslutning till parkeringen. Här finns också ett bestånd av hybriderna mellan nipsippa och fältsippa. Den här delen av området ligger i anslutning till Hejnum hållars hållmarker, men i övrigt förekommer inte lämpligt habitat för nipsippa inom Natura 2000-området Kallgatburg.

På den svenska rödlistan är nipsippan klassad som NT (nära hotad), arten är också fridlyst. Fridlysningsen omfattar även nipsippans hybrid med fältsippa, *Anemone patens* x *pratensis*.

Bevarandemål

Nipsippa ska förekomma rikligt i området och inte visa tecken på bestående populationsnedgångar. Lämplig livsmiljö, torr öppen mark på kalkhållmarker med bara markfläckar där fröna kan gro, ska förekomma rikligt i området.

Bevarandetillstånd

Icke gynnsamt. Påverkas negativt av igenväxning.

Dokumentation

- Cederberg, B. & Löfroth, M. (red.) 2000. Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000. – ArtDatabanken.
- Ekstam, U. & Forshed, N. 2002. Svenska alvarmarker. – Naturvårdsverket förlag.
- Elmquist, H. 1989. Sällsynta och hotade fjärilar på Gotland. – Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Gärdenfors, U. et al. 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken.
- Limnodata HB, 1995. Smådjur i gotländska vatten. – Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 1974. Översiktlig inventering av skyddsvärda myrar.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 1982. Inventering av fiskfaunan i gotländska sjöar och vattendrag.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 1986. Sjöinventering.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 1992. Ängs- och hagmarker på Gotland. Del 2.
- Marklund, S. 1982. Källmyrar, botanisk inventering. – Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 2005. Bevarandeplan för Natura 2000-område Kallgatburg SE0340103
- Martinsson, M. 1997. Våtmarker på Gotland. Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Martinsson, M. 2015. Agkärr. Länsstyrelsen i Gotlands län. Rapportnr. 2015:14.
- Naturvårdsverket. 1983. Inventering av Sveriges våtmarker. Metodik. SNV pm 1680. (VMI)
- Naturvårdsverket. 1994. Myrskyddsplan för Sverige.
- Naturvårdsverket. 1997. Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000.
- Naturvårdsverket. 2003. Handbok för Natura 2000.
- Naturvårdsverket. 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr.
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1, Kalkgräsmarker (6210), Fuktängar (6410), Rikkärr (7230), Trädklädda betesmarker (9070) och Taiga (9010).

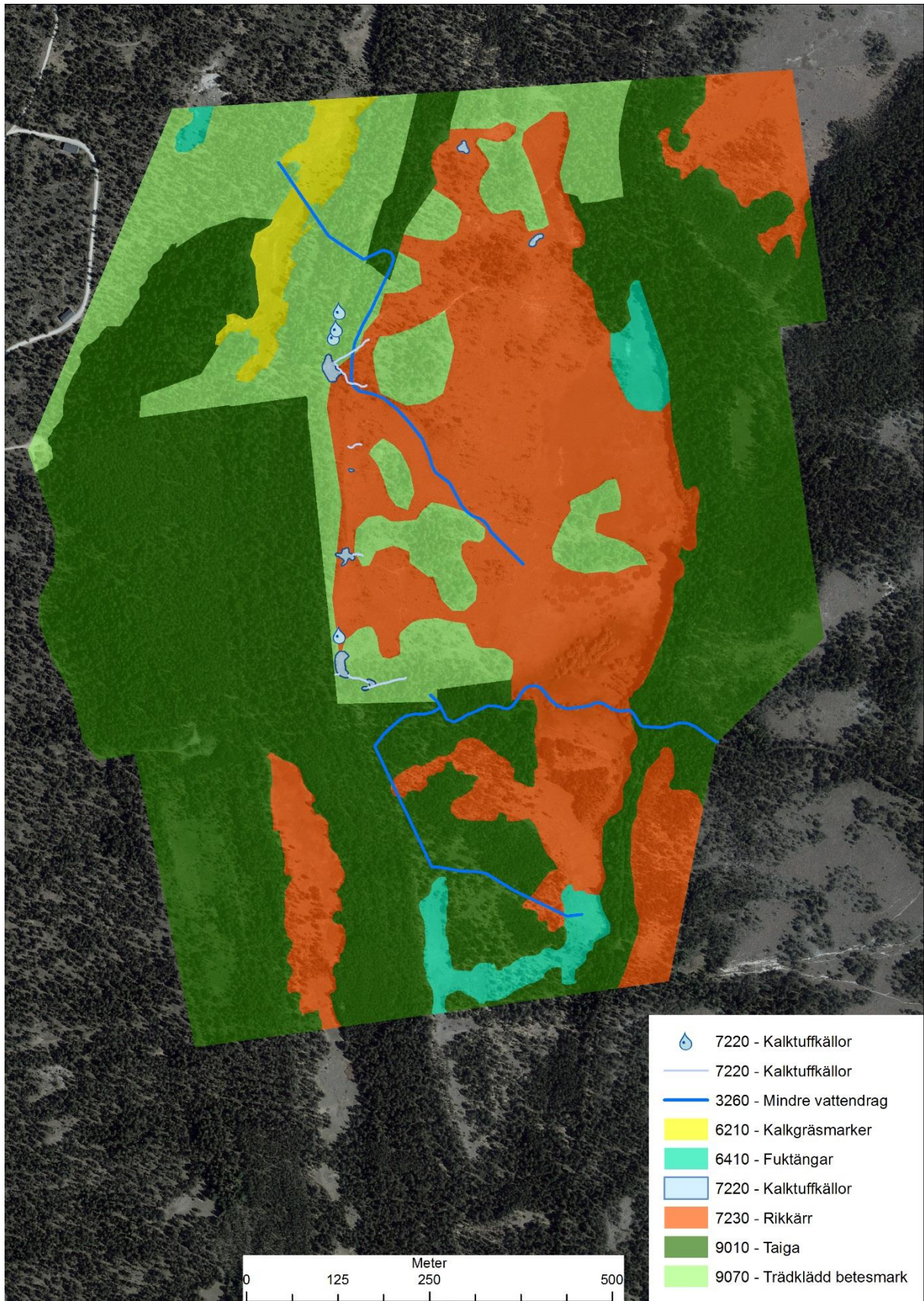
Lagtexter

- Art- och habitatdirektivet, Rådets Direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007.
- 7 kap. 27-29 §§ Miljöbalken (1998:808).
- 15-17 §§ Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Bilagor

- Bilaga 1. Karta, utbredning av naturtyper inom Natura 2000-området Kallgatburg.
- Bilaga 2. Fynd av rödlistade arter i Natura 2000-området Kallgatburg.

Bilaga 1. Karta över utbredningen av naturtyper inom Natura 2000-området Kallgatburg

Utbredning av naturtyperna i centrala delen där det finns kalktuffkällor.

Bilaga 2. Fynd av rödlistade arter i Natura 2000-området Kallgatburg

Denna lista innehåller data som hämtats från Artportalen 2018-11-13 (<https://www.artportalen.se/>). Det kan finnas rödlistade arter i området som nämns men inte återfinns här, detta beror då på att de inte har rapporterats i Artportalen från området.

Fåglar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Accipiter gentilis</i>	Duvhök	NT
<i>Anthus pratensis</i>	Ängspiplärka	NT
<i>Apus apus</i>	Tornseglare	VU
<i>Aquila chrysaetos</i>	Kungsörn	NT
<i>Delichon urbicum</i>	Hussvala	VU
<i>Dendrocopos minor</i>	Mindre hackspett	NT
<i>Dryocopus martius</i>	Spillkråka	NT
<i>Emberiza citrinella</i>	Gulspurv	VU
<i>Emberiza schoeniclus</i>	Sävspurv	VU
<i>Haliaeetus albicilla</i>	Havsörn	NT
<i>Nucifraga caryocatactes</i>	Nötkråka	NT
<i>Pernis apivorus</i>	Bivrak	NT
<i>Regulus regulus</i>	Kungsfågel	VU
<i>Sturnus vulgaris</i>	Stare	VU

Kärlväxter

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Anacamptis pyramidalis</i>	Salepsrot	NT
<i>Arenaria gothica</i>	Kalknarv	VU
<i>Blysmus compressus</i>	Plattsäv	NT
<i>Carex hostiana</i>	Ängsstarr	NT
<i>Euphrasia salisburgensis ssp. schoenicola</i>	Brun ögontröst	NT
<i>Gymnadenia odoratissima</i>	Luktsporre	NT
<i>Helianthemum nummularium subsp. nummularium</i>	Ljus solvända	NT
<i>Hypericum montanum</i>	Bergjohannesört	NT
<i>Fraxinus excelsior</i>	Ask	EN
<i>Platanthera bifolia ssp. bifolia</i>	Ängsnattviol	NT
<i>Polygala comosa</i>	Toppjungfrulin	VU
<i>Potamogeton coloratus</i>	Källnate	VU
<i>Primula farinosa</i>	Majviva	NT
<i>Pulsatilla patens</i>	Nipsippa	NT
<i>Thymus serpyllum</i>	Backtimjan	NT

Alger

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Rivularia baematites</i>	Blodkula	DD

Lavar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Bacidia incompta</i>	Savlundlav	EN
<i>Coniocarpon cinnabarinum</i>	Cinnoberfläck	CR
<i>Eopyrenula septemseptata</i>	Stor blanklav	CR
<i>Gyalecta truncigena</i>	Mörk kraterlav	VU
<i>Gyalecta ulmi</i>	Almlav	VU
<i>Lobaria pulmonaria</i>	Lunglav	NT
<i>Megalania grossa</i>	Ädellav	EN

Svampar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Soverbyella imperialis</i>	Gul rotskål	NT

Skalbaggar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Mesosa nebulosa</i>	Molnfläcksbock	NT

Tvåvingar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Oxycera pygmaea</i>	Svartryggig strömvapenfluga	VU
<i>Oxycera trilineata</i>	Brokig strömvapenfluga	VU

Fjärilar

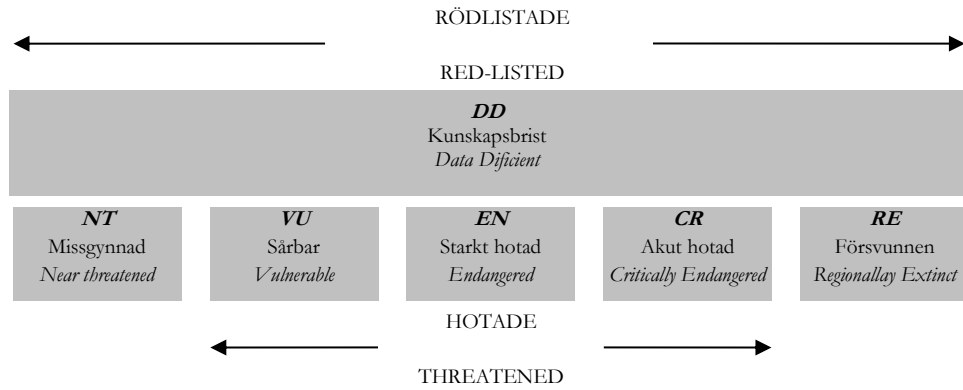
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Apomyelois bistriatella</i>	Skiktdynemott	NT
<i>Aterpia sieversiana</i>	Agmyrvecklare	VU
<i>Cupido minimus</i>	Mindre blåvinge	NT
<i>Euphydryas aurinia</i>	Väddnätfjäril	VU
<i>Eusphacia melanocephala</i>	Mindre poppelglasvinge	NT
<i>Hesperia comma</i>	Silversmygare	NT
<i>Maculinea arion</i>	Svartfläckig blåvinge	NT
<i>Melitaea cinxia</i>	Ängsnätfjäril	NT
<i>Paratalanta hyalinalis</i>	Sidengult ängsmott	NT
<i>Parnassius apollo</i>	Apollofjäril	NT
<i>Phytometra viridaria</i>	Jungfrulinfly	NT
<i>Polyommatus dorylas</i>	Väpplingblåvinge	NT
<i>Scopula virgulata</i>	Snedstreckad lövmätare	EN
<i>Zygaena filipendulae</i>	Sexfläckig bastardsvärmare	NT

Hoppärtingar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Chrysochraon dispar</i>	Guldgräshoppa	NT

Spindeldjur

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Hypsosinga beri</i>	Myrglansspindel	EN
<i>Thomisus onustus</i>	Kantig krabbspindel	NT

Aktuella arters hotkategorier enligt den svenska rödlistan 2015.